
Wybranowo, st. 13, gm. Janowiec Wielkopolski, woj. bydgoskie

Informator Archeologiczny : badania 32, 17-18

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 29 m².

W wypełnisku klina mrozowego, pierwotnie interpretowanego jako pozostałości obiektu mieszkalnego, znaleziono bogaty inwentarz: około 3500 zabytków, w tym kilkaset fragmentów kości, grudki ochry, ostrze kościane i ponad 3000 zabytków krzemiennych datujących pozostałości osadnictwa na interstadiał Biling. Wśród narzędzi krzemiennych (około 320 sztuk) dominowały różnorodne rylce (głównie węglowe i klinowe) oraz tylczaki. Mniej liczne były drapacze, przekłuwacze, pazury, łuszczenie. Rdzenie (10 sztuk) dwupiętrowe i jednopiętrowe wiórowe. Wytwory wykonano z surowca szarego toruńskiego, czekoladowego, kredowego, świeciechowskiego i kwarcytu.

Materiały i dokumentacja znajdują się w IAiE PAN w Warszawie.

Wyniki badań zostaną opublikowane jako osobna monografia stanowiska w wydawnictwie IAiE PAN.

Badania będą kontynuowane.

WYBRANOWO, st. 11, gm. Janowiec Wielkopolski, woj. bydgoskie

- ślady osadnictwa paleolitycznego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w lipcu przez dr. Jacka Kabacińskiego (Instytut Archeologii i Etnologii PAN).

Stanowisko nr 11, zlokalizowane w obrębie Wybranowa, położone jest na krawędzi rynny glacialnej uformowanej w końcu ostatniego zlodowacenia przez płynące w kierunku zachodnim wody topniejącego lodowca, podczas wycofywania się lądolodu z moren tzw. oscylacji sypniewsko-sieleckiej, około 18,8 tys. lat radiowęglowych BP.

Na powierzchni stanowiska, w trakcie badań powierzchniowych odkryto kilka wytworów krzemiennych, sugerujących ich związek z osadnictwem paleolitycznym, w tym pojedynczego odnawiaaka odbitego z rdzenia jednopiętrowego wiórowego.

Przedmiotem tegorocznych badań na stanowisku było bezpośrednie przedpole tego stanowiska na granicy z torfowiskiem. Dla stwierdzenia obecności osadnictwa w tym rejonie przetestowano przy pomocy dołkowań obszar 16 arów w siatce o oczku 5 metrów. Sondaże wykonywano dołkownicą o średnicy około 20 cm do głębokości 120 cm od powierzchni, przesiewając całą wydobytą ziemię.

Zarejestrowano wyłącznie dwa fragmenty ceramiki nowożytniej. W świetle tych sondaży wydaje się, że osadnictwo pradziejowe zlokalizowane było w wyższej partii terasy i nie przylegało bezpośrednio do krawędzi zbiornika.

WYBRANOWO, st. 13, gm. Janowiec Wielkopolski, woj. bydgoskie

- ślady osadnictwa paleolitycznego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w lipcu przez dr. Jacka Kabacińskiego (Instytut Archeologii i Etnologii PAN).

Na stanowisku, w efekcie prospekcji powierzchniowej, odkryto kilka wytworów krzemiennych, w tym rdzeń jednopiętrowy wiórowy z zaprawą boków oraz wiór oddzielony z rdzenia dwupiętrowego. Rdzeń ze stanowiska nr 13 jest z morfologicznego, surowcowego i stylistycznego punktu widzenia bardzo bliski niektórym z rdzeni ze stanowiska w Mirkowicach.

Celem tegorocznych badań na stanowisku nr 13 było rozpoznanie stratygrafii stanowiska w jego części południowej, graniczącej z rynną glacialną oraz stwierdzenie obecności w tej strefie materiałów archeologicznych. W efekcie na krawędzi terasy założono i wyeksplorowano do głębokości około 130 cm wykop o rozmiarach 4 x 2 metry (dalsza eksploracja wykopu nie była możliwa ze względu na pojawienie się wody już na głębokości 30 cm od powierzchni. W efekcie podmywania niestabilnego, piaszczystego podłoża oraz nieustannego wypompowywania wody z wykopu, jego profile ciągle się obsuwały), oznaczony jako W13/98.

W trakcie eksploracji nie zarejestrowano materiału archeologicznego z wyjątkiem pojedynczego fragmentu ceramiki nowożytniej tuż pod powierzchnią darni. Uchwycono natomiast niezwykle interesującą sekwencję osadów eolicznych i biogenicznych wieku głównie późnoglacialnego. Począwszy od spągu wykopu zarejestrowano następujące poziomy:

- 1 - dolne piaski wydymowe, żółte (najstarszy Dryas);
- 2 - gytia detrytusowa, ciemno-brązowa (?) grubości około 1-3 cm (Bölling);
- 3 - górne piaski wydymowe, żółte, grubości ok. 20-50 cm (starszy Dryas);
jasnobeżowa gytia wapienna grubości 10-15 cm (Alleröd);
torf silnie rozłożony, brunatny, grubości 40-60 cm (holocen?).

Obecność starszej serii eolicznej wskazuje na niespodziewanie dużą intensywność procesów wydymotwórczych w zasięgu ostatniego zlodowacenia już w początkach późnego glacialu. po raz pierwszy stwierdzonych właśnie w rynn timerianowskiej.

WYSOKA, st. 57, gm. Leśnica, woj. opolskie, AZP 93-39

- obozowisko kręgu kultur oryńskiackich (górny paleolit)
- ślad osadnictwa (późny paleolit)

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w lipcu i sierpniu przez Jarosława Bronowickiego (IAiE PAN Wrocław). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 0,6 ha.

Stanowisko odkryte w lipcu 1998 roku przez dr. Jarosława Bronowickiego w trakcie pełnienia nadzoru nad robotami ziemnymi związanymi z budową autostrady A4.

Celem badań była eksploracja nawarstwień kulturowych zagrożonych zniszczeniem w wyniku budowy autostrady.

Przebadana powierzchnia w całości znajdowała w pasie budowy autostrady. Maksymalny rozrzut zabytków rozproszonych zawierał się w odcinku około 300 m w obrębie inwestycji, przy przeciętnej szerokości pasa wynoszącej około 70 m. Założono dwa wykopy szerokopłaszczyznowe o łącznej powierzchni 60 arów w miejscach największej koncentracji zabytków. Stratygrafia nawarstwień miała skomplikowany charakter. W części północnej, najbardziej stromo nachylonej, bezpośrednio pod humusem leśnym (teren porośnięty był wcześniej lasem), zalegała warstwa zwietrzliny skalnej z udziałem materiałów lessowatych. Miała ona zmienną miąższość - od ok. 0,30 m do ok. 1,50 m, przechodząc w zwarte, poziomo warstwowane pokłady wapienia. W tym rejonie zabytki wystąpiły jedynie w humusie i stropowych warstwach zwietrzliny. Południowa i zachodnia część stanowiska pokryta jest miększą warstwą utworów lessowatych, których miąższości nie uchwycono. W tej części stanowiska zabytki zalegały w humusie i stropowych partiach lessu. W wyniku badań uchwycono dwa ubogie skupienia zabytków kamiennych, których łączna liczba wyniosła 140 sztuk. Zostały one skojarzone z osadnictwem z paleolitu górnego (krąg kultur oryńskiackich?).

Jak się wydaje, natrafiono jedynie na peryferyczne partie stanowiska; jego centrum znajduje się najprawdopodobniej na kulminacji niewielkiego grzbietu, którego zwieńczony wapiennymi skałkami wierzchołek wznosi się bezpośrednio ponad stanowiskiem. Pozyskane materiały znalezione zostały na wtórnym złożu, na co wyraźnie wskazuje ich pozycja stratygraficzna (stanowisko subpowierzchniowe) i stan zachowania (obtoczenie, patyna, etc.).

Pomimo względnego ubóstwa inwentarza stanowisko jest bardzo wartościowe, gdyż stanowi kolejne potwierdzenie obecności osadnictwa górnopaleolitycznego w Masywie Góry Św. Anny.

Materiały i dokumentacja znajdować się będą docelowo w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Sprawozdaniach Archeologicznych”, t. 51, 1999.

Badania nie będą kontynuowane.